JULIÀ GUAL A LA PREMSA MATARONINA: DE *GALANIES* A *LLIBERTAT* (1922-1939)



Julià Gual i Masoller va néixer a Mataró l'any 1905, fill d'un comerciant de palla i alfals, també mataroní, Esteve Gual i Bruguera i d'Anna Masoller i Freixas, que procedia d'Arenys. La família vivia al número 36 del carrer de Santa Teresa.

Julià Gual va ser periodista, escriptor i poeta, catalanista i home d'esquerra, polemista i polèmic al Mataró de la Dictadura de Primo de Rivera, la República i la Guerra Civil.

Pel que fa al seu caràcter i a la seva manera de ser, se'l pot definir com a bon conversador, familiar, amic dels amics. Un home sense pèls a la llengua i amb sentit de l'humor, ja que sempre en tenia una per dir, tal com me'l recordava Ramon Casas i Busquets.

Expressava les seves opinions davant de tothom, tant si agradava com si no el que ell deia. Ho feia només en funció del seu criteri i d'un pensament absolutament lliure.

El podem definir com un home de lletres i d'acció, un catalanista radical, un republicà convençut, un home de cultura i un mataroní de soca-rel.

GALANIES, *MEDITERRÀNIA* I PUBLICACIONS ESPORTIVES

De ben jove s'inicia amb les lletres, així als 17 anys funda, amb uns amics la revista quinzenal *Galanies* (1922-1923) que ell mateix dirigeix. Hi escriu la secció «Glosses d'amor», poesies dedicades a joves mataronines, d'un to ensucrat, amb el pseudònim «Jordi Cançons», que el popularitzarà tot i que ja no el farà servir mai més.

Una mica més tard participa en una nova revista, *Mediterrània* (1925-1926), que dirigeix el poeta Francesc Rossetti. Era una publicació molt acurada en la presentació i de qualitat pel que fa a continguts, que compta amb firmes destacades de col·laboradors no mataronins (Octavi Saltor, Tomàs Garcés, Agustí Esclasans). Es definia com una «revista d'esquerra», era crítica amb la Dictadura de Primo de Rivera i abans d'un any va ser suspesa. Julià Gual –amb nom i cognom– hi escriví, entre altres, un interessant treball sobre el pintor Rafael Estrany.

Gual, actiu esportista, practica esports de muntanya i l'esquí. Forma part de la Secció Excursionista de la Societat Iris i integra la primera expedició mataronina que puja a l'Aneto el 27 de juliol de 1925 (dia de Les Santes), amb tres membres de l'Agrupació Científico-Excursionista[1]. Es va casar amb la campiona d'esquí Rita Casals, filla de la Guingueta d'Ix (Bourg-Madame). La seva esposa, doncs, era catalana i de nacionalitat francesa.

Escriu a l'òrgan d'aquella activa societat, el *Butlletí de l'Iris*, que surt entre 1928 i 1931, on van a parar molts membres de la redacció de *Mediterrània*. És una publicació catalanista, sobretot literària i que expressa preocupacions socials. Gual hi publica poemes i articles. Prèviament havia col·laborat a *Mataró Deportiu* (que apareix entre 1922 i 1925) i a partir d'abril de 1933 i fins al juny següent ho farà a *Llibertat, defensor de l'ideari d'Esquerra Republicana de Catalunya a Mataró i Comarca*, publicació del seu partit.

DIARI DE MATARÓ, *COMBAT* I *LLIBERTAT*

El 1926 inicia la seva col·laboració en el prestigiós *Diari de Mataró*, el diari dels Salvador Llanas, Marçal Trilla i Jaume Llavina entre altres, d'orientació democràtica, catalanista i de centredreta[2]. Allí Gual publicarà molts dels seus millors articles, sobretot de temàtica cultural. Destaquen els de la 'Plana literària': crítica de llibres, actualitat, notícies sobre escriptors (López-Picó, J.M. Junoy, Joan Sacs). També hi parla d'estrenes teatrals, d'història de Catalunya, de personatges de l'època com el músic Amadeu Vives i hi envia poesies; tot signat Julià Gual. La seva vessant més humorística –un tret del seu caràcter– troba espai a la secció 'Pessigolles', on s'empara sota el pseudònim «Josep M. Alegre».

El febrer de 1936, amb la victòria de les esquerres a les eleccions generals, neix *Combat, setmanari d'avançada*, impulsat pels partits i sindicats majoritaris, ERC, la Unió Socialista de Catalunya i la CNT. Té la redacció a la Rambla, 42, seu d'ERC. La *troika* formada per Gual, Joan Peiró (CNT) –que hi feia l'anàlisi política– i Joaquim Casas (USC) –l'actualitat local– dirigeix la revista. Gual hi escriu els editorials i publica, entre altres, un article sobre l'escultor Campeny i un altre sobre les escoles de Mataró.

Joaquim Casas, parlant del nostre home a *Cel·luloide ranci*, el va definir com «un dels primers periodistes mataronins, bon poeta i assagista agudíssim» i també com «un home que escrivia amb una facilitat extraordinària».[3]

A partir del 19 de juliol –arran de la situació esdevinguda– el grup de *Combat* ocupa la redacció del *Diari de Mataró*, que es converteix en *Llibertat*, òrgan del Comitè de Milícies Antifeixistes, l'organisme que ostenta el poder real a la ciutat. Gual n'és el director i redacta articles i la majoria d'editorials dedicats a l'actualitat política i de guerra. Amb la marxa de Peiró a València, en ser nomenat ministre d'Indústria, gairebé és l'únic editorialista de la publicació. El diari edita *Perill a la reraguarda*, on el mateix Peiró denuncia amb valentia els excessos revolucionaris que es produeixen després de l'inici de la Guerra Civil i que compta amb un interessant pròleg de Julià Gual. El llibre va ser reeditat per la seva gran repercussió.

Precisament, a les pàgines del diari del 27 d'octubre de 1936 apareix el manifest «Perdó! Indult!», en el qual es demana la commutació de la pena de mort imposada als militars del Regiment d'Artilleria de Mataró que s'havien revoltat el 18 de juliol. L'escrit és encapçalat per l'alcalde Cruxent, l'exalcalde Josep Abril i Joan Peiró, i al costat dels noms de Joaquim Casas, F. Rossetti i el jutge Vicenç Esteve hi ha la signatura de Julià Gual, mentre que altres significats membres republicans i esquerrans demanaran l'aplicació de la pena.

Per protegir els edificis i objectes religiosos, l'Ajuntament de Mataró nomena un Comitè del Patrimoni. L'encapçala el regidor de Cultura Albert Puig (POUM) i en formen part els tres homes del diari, Gual, Casas i Lluís Pedemonte, que havia substituït Peiró. En diran la «Creu Roja de l'Art», però malgrat els seus esforços les destruccions seran considerables. En aquesta tasca també hi van tenir un paper molt actiu i valent els pintors Rafael Estrany i Lluís Muntaner, l'arqueòleg Marià Ribas i dos professors de l'Escola d'Arts i Oficis, el numismàtic Feliu Clariana i Francesc Bas.

EPÍLEG

Perduda la Guerra, s'exilia a la Catalunya del Nord i és internat al camp d'Argelers. Quan surt el 1940 s'instal·la amb la seva esposa i el seu fill Ramon (Mataró, 1936) a Prada de Conflent, on naixerà la seva filla Anna Maria (1943). L'època de residència de Julià Gual a Prada fou d'una gran activitat periodística, política i cultural. Allí és on va col·laborar estretament amb dues personalitats de primer ordre com Pompeu Fabra i Pau Casals.

Julià Gual morí a causa d'un accident esdevingut en caure a terra per no ser atropellat per un cotxe davant la seva llibreria a Perpinyà. Era el 1964, als 59 anys, quan encara podia donar molt de si. La seva esposa Rita Casals va morir el març del 2001 residint a casa del seu fill Ramon (a qui agraeixo la majoria de les informacions que he obtingut), al poble de Codalet, tocant a Prada i al peu del Canigó.

Josep Puig i Pla

– ANNEX –

Publicacions on va col·laborar Julià Gual

Títol i periodicitat	**Anys de publicació (o de col·laboració de Gual)**	**Temàtica**	**Signatura**
Galanies quinzenal	1922-1923	'Glosses d'amor'	Jordi Cançons
Mataró Deportiu	1922-1925	Textos poètics i narratius	Julià Gual
Mediterrània quinzenal	1925-1926	Poemes, articles	Julià Gual
Diari de Mataró diari	A partir de 1926	'Plana literària'	Julià Gual
" "	"	Articles i poesies	Julià Gual
" "	"	Secció 'Pessigolles'	Josep Maria Alegre
Butlletí Societat Iris	abril 1928 - juny 1931	Poemes, articles	Julià Gual
Llibertat, òrgan d'ERC	juny 1933 - juny 1934		
Combat, setmanari d'avançada	febrer a juliol 1936	Editorials	Sense signatura
" "	"	Articles	Julià Gual
Llibertat, òrgan del Comitè Local Antifeixista diari	juliol 1936-gener 1939	Editorials	Sense signatura
		Articles d'opinió	Julià Gual
		Ressenyes, gasetilles	Sense signatura

NOTES

1.- VÍCTOR LIGOS I HERNANDO: *Cent anys d'excursionisme mataroní. 1898-1998*. Ed. Patronat Municipal de Cultura, Col·lecció «Caps de Bou», 26 (Mataró 1999), 74.

2.- Sobre el *Diari de Mataró* vegeu, entre altres, els articles de JESÚS SEGURA i MARIÀ RIBAS I BERTRAN, *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, 49 (Mataró, abril 1994). També JOAQUIM CASAS, *Cel·luloide ranci*. Patronat Municipal de Cultura i Ed. Altafulla, Col. «Caps de Bou», 20 (Mataró-Barcelona 1992), 88-91.

3.- J. CASAS, *Cel·luloide ranci*.. Les cites són de les pàgs. 86 i 89 respectivament.

REFERÈNCIES DE FONTS I BIBLIOGRÀFIQUES

Orals:

Converses amb Ramon Gual i Casals.
Converses amb Anna Gual i Casals.
Entrevista a Ramon Casas i Busquets (EPD).
Entrevista a Santiago Estrany i Castany (EPD).

Premsa de l'època:

Galanies. Anys 1922-1923
Mataró Deportiu. Anys 1922-1925
Mediterrània. Anys 1925-1926
Diari de Mataró. Anys 1926-1936
Butlletí de la Societat Iris. Anys 1928-1931
Clavé. Portavoz de los coristas de Clavé. Any 1928
Llibertat. Defensor de l'ideari d'Esquerra Republicana de Catalunya a Mataró i Comarca. Anys 1933-1934.
Combat. Setmanari d'avançada. Any 1936
Llibertat. Òrgan del Comitè Local de Salut Pública/Òrgan del Comitè Local Antifeixista. Anys 1936-1939.

Consultades a l'Arxiu Comarcal del Maresme (Mataró), Biblioteca de la Fundació Iluro i Museu Arxiu de Santa Maria.
Algunes col·leccions són incompletes, sobretot les del *Butlletí de la Societat Iris, Llibertat* d'ERC i *Mataró Deportiu*.
Agraeixo la col·laboració de Martí Comas i Clara Varela.

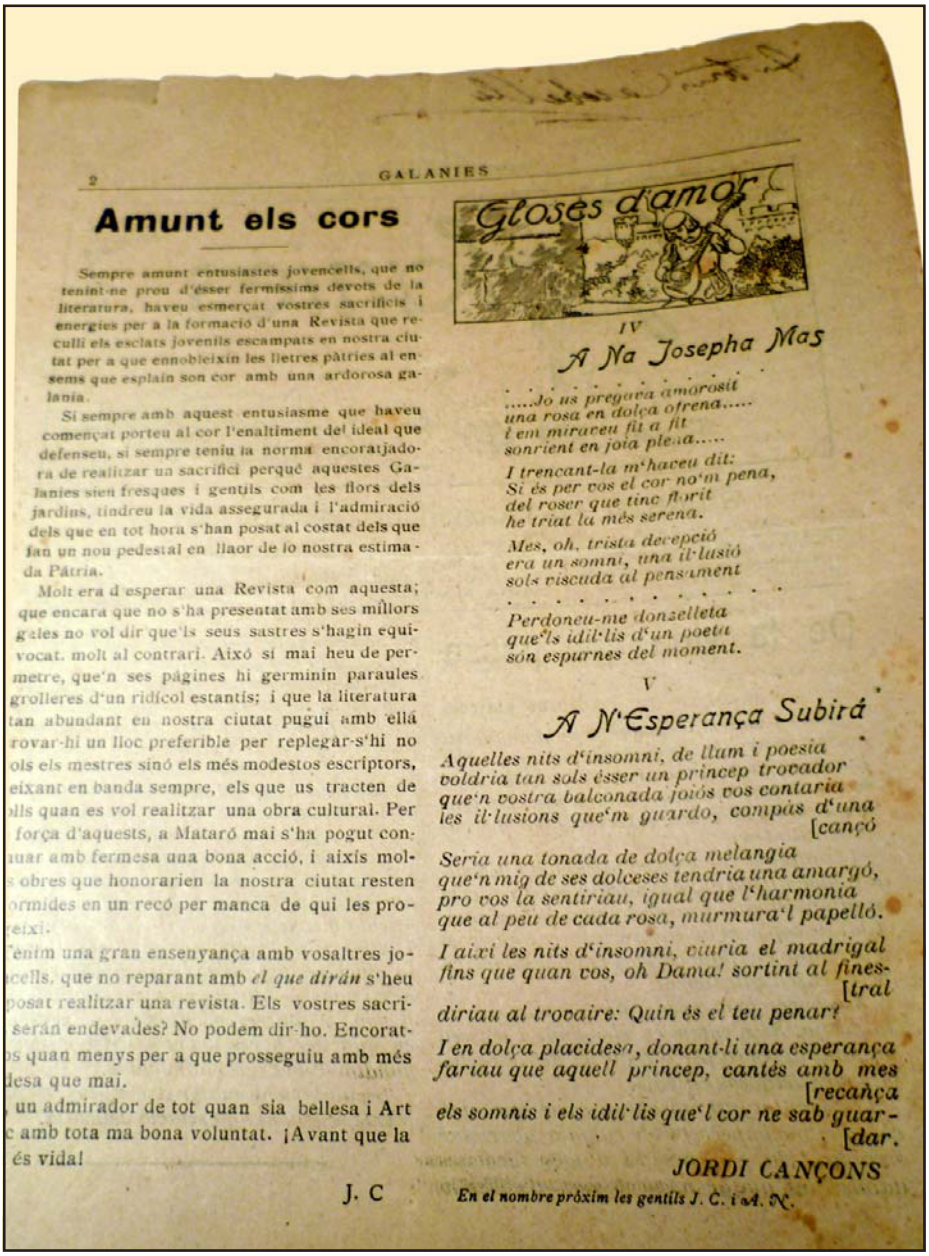
Llibres i articles:

COSTA, Francesc: *La premsa a Mataró. 1820-1980*. Premi Iluro 1981. Caixa d'Estalvis Laietana i Ed. Dalmau (Mataró-Barcelona 1982).

RENIU i CALVET, Josep: «Julià Gual i Masoller (1905-1964). Record de l'amic mataroní amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya», *Crònica de Mataró*, 9 de setembre de 1986.

XAUBET i VILANOVA, Josep: Pròleg a Julià Gual i Masoller: *Retorn. La vetlla dels records.* Joaquim Rogés, llibreter (Mataró, Sant Jordi, 1993).
– «Julià Gual, patriota, activista i intel·lectual», *Esquerra nacional*. Gener, 2008. www.esquerra.cat/esquerra-nacional

PUIG I PLA, Josep: «L'exili de Julià Gual», *Presència*, núm. 1944. Del 29 de maig al 4 de juny de 2009, 30-32.
– «Julià Gual - Pere Pagès, una relació d'amistat, mataronina i catalana. Retrats d'una època». 2011. Inèdit.



2 GALANIES

Amunt els cors

Sempre amunt entusiastes jovencells, que no teniu-ne prou d'ésser fermíssims devots de la literatura, haveu esmerçat vostres sacrificis i energies per a la formació d'una Revista que reculli els esclats juvenils escampats en nostra ciutat per a que ennobleixin les lletres pàtries al ensems que esplain son cor amb una ardorosa galania.

Si sempre amb aquest entusiasme que haveu començat porteu al cor l'enaltiment del ideal que defenseu, si sempre teniu la norma encoratjadora de realitzar un sacrifici perqué aquestes Galanies sien fresques i gentils com les flors dels jardins, tindreu la vida assegurada i l'admiració dels que en tot hora s'han posat al costat dels que fan un nou pedestal en llaor de lo nostra estimada Pàtria.

Molt era d'esperar una Revista com aquesta; que encara que no s'ha presentat amb ses millors gales no vol dir que'ls seus sastres s'hagin equivocat. molt al contrari. Això sí mai heu de permetre, que'n ses pàgines hi germinin paraules grolleres d'un ridícol estantís; i que la literatura tan abundant en nostra ciutat pugui amb ella trovar-hi un lloc preferible per replegar-s'hi no ols els mestres sinó els més modestos escriptors, eixant en banda sempre, els que us tracten de lls quan es vol realitzar una obra cultural. Per força d'aquests, a Mataró mai s'ha pogut conuar amb fermesa una bona acció, i aixís mols obres que honorarien la nostra ciutat resten ormides en un recó per manca de qui les proeixi.

Tenim una gran ensenyança amb vosaltres jocells, que no reparant amb *el que dirán* s'heu posat realitzar una revista. Els vostres sacrifi serán endevades? No podem dir-ho. Encoratos quan menys per a que prosseguiu amb més lesa que mai.

un admirador de tot quan sia bellesa i Art c amb tota ma bona voluntat. ¡Avant que la és vida!

J. C

Gloses d'amor

IV

A Na Josepha Mas

. . . . . .
.....Jo us pregava amorosit
una rosa en dolça ofrena.....
I em miraveu fit a fit
sonrient en joia plena.....

I trencant-la m'haceu dit:
Si és per vos el cor no'm pena,
del roser que tinc florit
he triat la més serena.

Mes, oh, trista decepció
era un somni, una il·lusió
sols viscuda al pensament
. . . . . .
Perdoneu-me donzelleta
que'ls idil·lis d'un poeta
són espurnes del moment.

V

A N'Esperança Subirá

Aquelles nits d'insomni, de llum i poesia
voldria tan sols ésser un princep trovador
que'n vostra balconada joiós vos contaria
les il·lusions que'm guardo, compás d'una [cançó

Seria una tonada de dolça melangia
que'n mig de ses dolceses tendria una amargó,
pro vos la sentiriau, igual que l'harmonia
que al peu de cada rosa, murmura'l papelló.

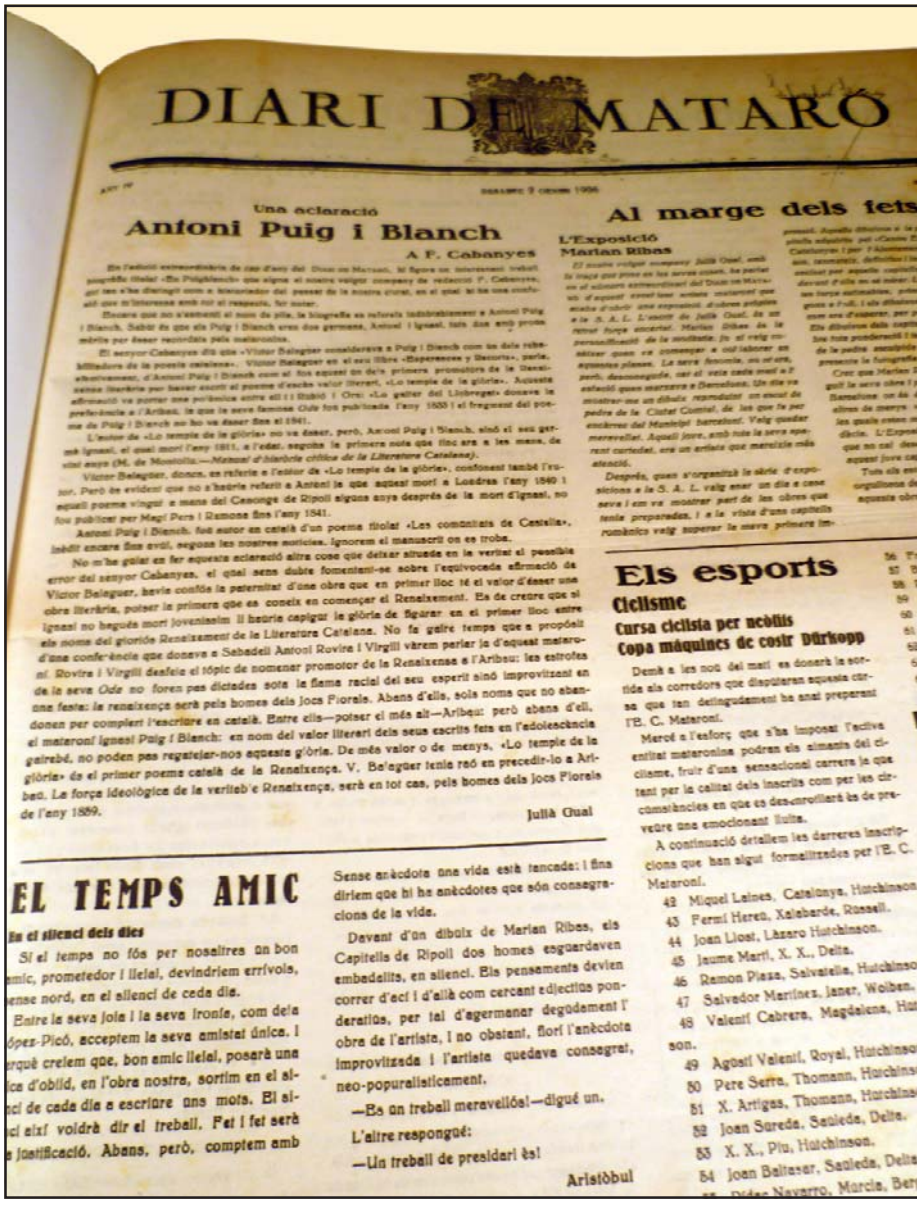
I aixi les nits d'insomni, viuria el madrigal
fins que quan vos, oh Dama! sortint al fines- [tral
diriau al trovaire: Quin és el teu penar!

I en dolça placidesa, donant-li una esperança
fariau que aquell princep, cantés amb mes [recança
els somnis i els idil·lis que'l cor ne sab guar- [dar.

JORDI CANÇONS

En el nombre próxim les gentils J. C. i A. N.

Galanies, núm. 3. 15 juliol 1922.



DIARI DE MATARÓ

Una aclaració

Antoni Puig i Blanch

A. F. Cabanyes

Al marge dels fets

L'Exposició Marian Ribas

Els esports

Ciclisme

Cursa ciclista per noblis

Copa màquines de cosir Dürkopp

EL TEMPS AMIC

En el silenci dels dies

Sense anècdota una vida està tancada: i fins diríem que hi ha anècdotes que són consagracions de la vida.

Aristòbul

Diari de Mataró, núm. 804, 2 gener 1926.



Any II Mataró, 15 febrer 1926 Num 10

PREU EXEMPLAR

60 CENTIMS

M·E·D·I·T·E·R·R·À·N·I·A

REVISTA LITERARIA QUINZENAL

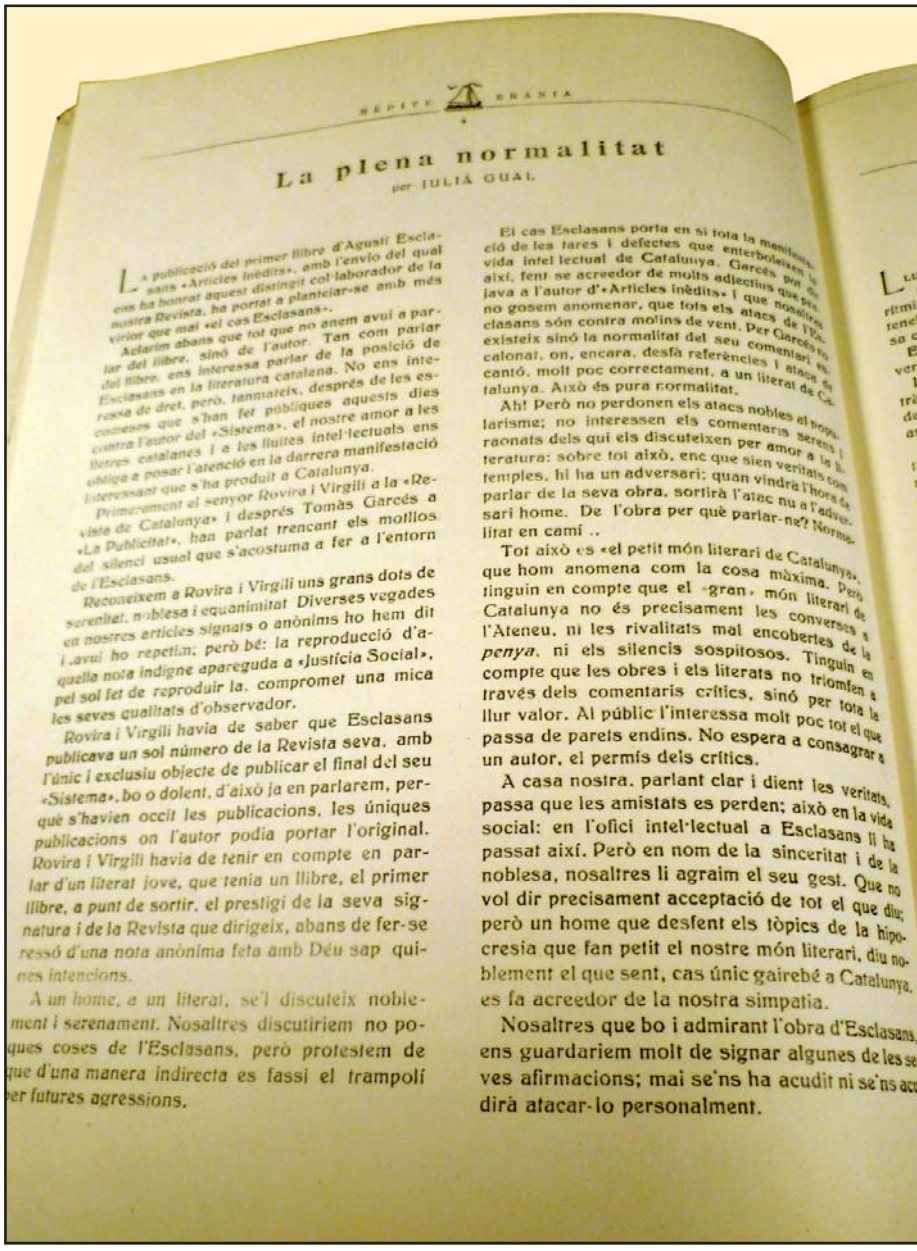
Director Francesc Rossetti

S · U · M · A · R · I

La gent de la moixiganga
En plena normalitat, per Julià Gual.
Jornades del Segle, per Salvador Majó.
Cançoneta, per Francesc Rossetti.
Cristófor de Domènec.
L'Anima de Brand, per Cristófor de Domènec
"Carnaval" dibuix de Francisco Bas
Coloraines, per Josep Artigas i Riera.
Lletres a Balbina, per Ariel.
Senyoreta Dolors Puig, retrat.
Esportives, per Cèssar.
Noves i comentaris.

A. G. VILÀ IMPRESSOR

Mediterrània, núm. 10, Sumari.



MEDITERRÀNIA

La plena normalitat

per JULIÀ GUAL

La publicació del primer llibre d'Agustí Esclasans «Articles inèdits», amb l'envio del qual ens ha honrat aquest distingit col·laborador de la nostra Revista, ha portat a plantejar-se amb més virior que mai «el cas Esclasans».

Aclarim abans que tot que no anem avui a parlar del llibre, sinó de l'autor. Tan com parlar del llibre, ens interessa parlar de la posició de Esclasans en la literatura catalana. No ens interessa de dret, però, tanmateix, després de les esmenes que s'han fet públiques aquests dies contra l'autor del «Sistema», el nostre amor a les lletres catalanes i a les lluites intel·lectuals ens obliga a posar l'atenció en la darrera manifestació interessant que s'ha produit a Catalunya.

Primerament el senyor Rovira i Virgili a la «Revista de Catalunya» i després Tomàs Garcés a «La Publicitat», han parlat trencant els mollos del silenci usual que s'acostuma a fer a l'entorn de l'Esclasans.

Reconeixem a Rovira i Virgili uns grans dots de serenitat, noblesa i equanimitat. Diverses vegades en nostres articles signats o anònims ho hem dit i avui ho repetim; però bé: la reproducció d'aquella nota indigne apareguda a «Justícia Social», pel sol fet de reproduir la, compromet una mica les seves qualitats d'observador.

Rovira i Virgili havia de saber que Esclasans publicava un sol número de la Revista seva, amb l'únic i exclusiu objecte de publicar el final del seu «Sistema», bo o dolent, d'això ja en parlarem, perquè s'havien occit les publicacions, les úniques publicacions on l'autor podia portar l'original. Rovira i Virgili havia de tenir en compte en parlar d'un literat jove, que tenia un llibre, el primer llibre, a punt de sortir, el prestigi de la seva signatura i de la Revista que dirigeix, abans de fer-se ressó d'una nota anònima feta amb Déu sap quines intencions.

A un home, a un literat, se'l discuteix noblement i serenament. Nosaltres discutiríem no poques coses de l'Esclasans, però protestem de que d'una manera indirecta es fassi el trampolí per futures agressions.

El cas Esclasans porta en si tota la menifestació de les fares i defectes que enterboleixen la vida intel·lectual de Catalunya. Garcés pot dir així, fent se acreedor de molts adjectius que pesava a l'autor d'«Articles inèdits» i que nosaltres no gosem anomenar, que tots els atacs de l'Esclasans són contra molins de vent. Per Garcés no existeix sinó la normalitat del seu comentari reconcalonat, on, encara, desfà referències i atacs, de cantó, molt poc correctament, a un literat de Catalunya. Això és pura normalitat.

Ah! Però no perdonen els atacs nobles al propi larisme; no interessen els comentaris serens i raonats dels qui els discuteixen per amor a la literatura: sobre tot això, enc que sien veritats com temples, hi ha un adversari; quan vindrà l'hora de parlar de la seva obra, sortirà l'atac nu a l'adversari home. De l'obra per què parlar-ne? Normalitat en camí ..

Tot això es «el petit món literari de Catalunya», que hom anomena com la cosa màxima. Però tinguin en compte que el «gran» món literari de Catalunya no és precisament les converses a l'Ateneu, ni les rivalitats mal encobertes de la *penya*, ni els silencis sospitosos. Tinguin en compte que les obres i els literats no triomfen a través dels comentaris crítics, sinó per tota la llur valor. Al públic l'interessa molt poc tot el que passa de pareis endins. No espera a consagrar a un autor, el permís dels crítics.

A casa nostra, parlant clar i dient les veritats, passa que les amistats es perden; això en la vida social: en l'ofici intel·lectual a Esclasans li ha passat així. Però en nom de la sinceritat i de la noblesa, nosaltres li agraim el seu gest. Que no vol dir precisament acceptació de tot el que diu; però un home que desfent els tòpics de la hipocresia que fan petit el nostre món literari, diu noblement el que sent, cas únic gairebé a Catalunya, es fa acreedor de la nostra simpatia.

Nosaltres que bo i admirant l'obra d'Esclasans, ens guardariem molt de signar algunes de les seves afirmacions; mai se'ns ha acudit ni se'ns acudirà atacar-lo personalment.

Mediterrània, núm. 10, 15 febrer 1926.



llibertat

Òrgan del "comitè local antifeixista"

La dignitat humana ha fet possible la Revolució.
La dignitat revolucionària és imprescindible per a consolidar-la.

ANY I — Mataró, diluns 5 octubre 1936 — NUM. 64

La grandesa del 6 d'octubre

Arribats al 5 d'octubre no podem deixar de pensar en el que endevingué l'any 1934 amb motiu d'haver pujat al Poder, com fóra, els representants dels diversos sectors de la reacció espanyola.

Els aquest dia al Govern format per Lerroux celebraven el seu primer Consell en mig de la disconformitat absoluta de l'opinió liberal del país. Això s'havia demostrat ja a la major part de poblacions amb vagues generals revolucionàries i manifestacions populars, fins al punt de crear una situació anormal d'hostilitat al nou Govern i al qual li conferí poders com mai no s'havia vist a Espanya on se n'han vistos de tan grosses.

La situació, amb tot i ésser greu a tot arreu, ho fou molt més a Catalunya i Astúries on la indignació del poble prengué caràcters de veritadera revolució, particularment a Astúries, essent dominada per la força de les armes i ofegada amb la sang generosa dels defensors de la llibertat, després de grans lluites en les quals els herois de l'ideal assenyalaren el camí del triomf sota el signe de l'Aliança Obrera i amb aquell impressionant U. H. P. com a única consigna del proletariat magníficament unit i compenetrat.

No és la nostra intenció de parlar ara de totes les característiques del moviment si dels inqualificables crims que cometeren les forces mercenàries al servei d'un govern que demés de reaccionari era il·legal segons els principis de la lògica i de la jurisprudència.

Només volem retre homenatge als lluitadors que defensaren amb tant braó la dignitat del poble en aquella data memorable, als quals hem de reconèixer la qualitat de precursors de aquesta altra gesta èpica, més afortunada perquè gaudeix del grat calor de la Victòria com a segura perspectiva.

En aquell moment semblava que la pugna era cosa de partits, entre si tocava als uns o als altres governar segons la voluntat del país i d'acord amb els preceptes constitucionals. Però no era així en realitat, ni deixava de veure-ho l'ull perspicaç del poble, que amb els que pujaven al Govern i veia els representants del Capitalisme apuntalats per l'Església i el Militarisme; és a dir, el retorn a la Monarquia foragitada feia més de tres anys, amb tots els agreujants que significava un rebrot d'aquella naturalesa sota el nom de República, que era ... com dir feixisme.

L'eficàcia del gloriós esforç dels

Compte, Alba, Bardines, Biardeau,

els herois anònims, que caigueren a **Catalunya**, a **Castella**, a **Astúries!**

el sis d'octubre de 1934

foren les torxes abrandades que portaren el poble ibèric cap a la Victòria, per la Llibertat, el gloriós 19 de juliol de 1936.

Contra el feixisme!
Catalans, en peu!

No passaran!

mer intent del feixisme espanyol no tardà a veure's amb l'emoció revolucionària que animava l'ambient liberal i proletari i amb la «discreció» pròpia del malvat descobert a temps que observà el Govern reaccionari, el qual havia pogut apreciar que l'esperit del poble no era el més a propòsit per a fer-se il·lusions sobre l'èxit de la tirania. No li havia servit de res a la fera vestir-se amb la pell de l'ovella. I així fou, no en dubteu pas, la primera gran ensopegada de la reacció espanyola admiradora de la dictadura feixista.

Es veieren obligats a passar la maroma de la República democràtica i usaren termes del legalisme més pur calents amb una interpretació capriciosa de la Constitució vigent.

I una altra cosa encara. Recordareu que el canalla Lerroux digué, en la primera sessió del Parlament que es celebrà poc després del 6 d'octubre, que ell estava contra el moviment revolucionari i estaria sempre contra els actes de violència que representessin un atac al Poder legalment constituït, i recordareu també que Gil Robles, Martínez de Velasco i d'altres cavernaris feren declaracions anàlogues, amb la qual cosa assoliren un objectiu: donar un cert aspecte de legalitat a la seva permanència al Govern davant l'opinió internacional, per altra part bastant desorientada.

El 6 d'octubre tingué la virtut, encara, de posar de relleu la falsedat—la convicció republicana del cap de l'Estat, Alcalà Zamora, i de tota una colla de republicans d'estar per casa.

I tingué la virtut, també, de sentar unes fites que ens serveixen perfectament per a treure unes deduccions interessants contrastant-les amb la matèria que ens proporciona el moviment feixista del 19 de juliol.

Pel 6 d'octubre el poble s'alçà en defensa de la Llibertat, prenent per base les essències de la Constitució, i com que el moviment estava en pugna amb una part del seu text tingué enfront les institucions armades, les religioses i fins les diplomàtiques, els representants de les quals deien que condemnaven tots els moviments subversius, exactament igual que ho deia el mil vegades funest Lerroux i els seus acòlits.

El 19 de juliol, contra la lletra de la Constitució, contra el seu esperit i per damunt de tot allò que l'hagués pogut inspirar, s'alçaren els militars amb la col·laboració de la gentalla legalista que condemnà amb tanta teatralitat l'octubre històric. I ara s'han descordat. Ara han declarat en més d'una ocasió que el moviment és feixista i àdhuc monàrquic. Han confirmat allò que l'octubre inàgic féu moure el poble i que amb el sarcasme en ells peculiar sempre negaren.

I Espanya s'ha dividit en dos bandols com correspon a la situació i a l'època: Feixistes i antifeixistes. Amb els feixistes tots els partidaris de l'opressió, de la tirania, de someter el

Commemoracions

Les torres dramàtiques que visqueren aquell any d'horabaix, ara fa dos anys, difícilment serien oblidades, en aquest viscut de deixa i fets que hem vist any darrera, els anys de la nostra joventut abrandada per ideals de justícia i de llibertat.

Però en aquella llarga llista de commemoracions, sobretot, hi ha dos fets que tenen en el nostre esperit un relleu extraordinari i que tenen el nostre d'una fidelitat als ideals: la protesta que «quatre cap coloms» organitzaren en arribar a Mataró el desplaçament de la tropa la diada anys, i la manifestació sorollosa, apoteòsica, que el poble de Mataró sense convocatòries prèvies, va acompanyar als artillers a la caserna, despedint l'exèrcit de la traició i del privilegi aquella tarda del 19 de juliol.

Ells fets tenen ara una rapida cadarsa perquè poguem parar-nos a fer disquisicions. La història continua i la lluita és més oberta que mai cap els horitzons d'un demà millor.

Comprenem el dolor, les equivocacions, les immolacions inútils i fins la brutalitat que comporta la lluita actual. Però no en tenim la culpa nosaltres. Son els que, amb un sadisme refinat, en nom de totes les coses sagrades—per ells o per nosaltres—han aliat la lluita cap a la més cruel de les batalles.

Combatem per la Llibertat! En aquesta la nostra consigna! res no ha de parar l'empenta del poble, alçat, per defensar el seu patrimoni espiritual.

L'ombra d'aquests records, perduts en el llarg del calendari, ens mena per les rutes de la Victòria!

Julià Gual

poble esclau sota el jou d'oligarquies oprobioses; amb els antifeixistes els obrers, els amics del progrés social, de la Llibertat i de la dignitat humana.

Heus ací l'avantatge d'haver passat pel 6 d'octubre. A partir d'aleshores s'han esvaït dubtes i s'han aclarit posicions, perquè no fou possible traidors resistir la tremenda pro que ultra els efectes interiors del havia de posar en evidència els gonyosos contubernis de la po internacional, sempre dòcil als ressos del tirà multisecular que Capitalisme, en periudici del de la Civilització que defensar roicament els gladiadors d'oct que elevaran fins al triomf llur cessors, els braus antifeixist lucionaris que lluiten al fron venladors de les víctimes amb la glòria d'ofrenar la l'ideal.

Lluis Pe

Llibertat, núm. 64, 5 octubre 1936.